

“DEİK İLE İLK ÖNCE ORTAASYA PAZARINA AÇILDIK!”

“Türk Sanayii'nin Ali Ağabeyi” lakaplı, Eski TOOBB Başkanı ve Sanayi Bakanı Ali Coşkun, hem özel sektör, hem kamuda İş-Ekonominin Türkiye'deki “en önemli 10 isminden birisi” olarak kabul ediliyor. “Ortaasya Pazarını, Türk İşadamlarına açan isim” olarak, her iki coğrafyada da büyük saygı gören Ali Coşkun, t&m Business'a çok önemli değerlendirmelerde bulundu.

***

Bir Bilge İnsan: Sayın Ali Coşkun, “Bilindik Siyasiler”e hiç benzemiyor. İlimle, Sanatla, Musikiyle, Şiirle zenginleştirilmiş bir hayatı var. Şiir yazıyor, çok güzel şiir okuyor, Musikiyle meşgul olup Besteler yapıyor. Tasavvufa ve Edebiyata gönül vermiş, ‘Derviş Meşrep’ bir kişilik. Tüm bunlar bir araya gelince Ali Bey, oldukça sevecen, babacan, tam bir “Türk Aksakalı” profili çiziyor.

***

Ali Coşkun'a, ilk önce şunu sordum: “Orta Asya Devletleri ve Rusya ile ilk ticari adımların atılmasını sağlayan kurum olan DEİK'in Kuruculuğunu yaptınız. DEİK, şu anda Türkiye'nin ihracatında yıllık 157.1 milyar Dolarlık ekonomik değer yaratan işadamlarının yer aldığı bir yapılanmaya dönüşmüş durumda.

DEİK'in Mimarı olarak bu çok önemli “kuruluş hikâyesini” bize anlatır mısınız? Nasıl yeterince ilginç ve faydalı bir soru değil mi?..

Ali Bey, sadece bu önemli sorunun cevabını değil, “Simit satarak” başladığı “İlk müteşebbislik” hayatından, tanıklık ettiği “50 yıllık Türk Ekonomisi Gelişim Seyrine” uzanan yolculuğunu anlattı.

Kale Grubu'nda çiçeği burnunda bir mühendis olarak başladığı iş hayatını TOOBB Başkanlığı, DEİK Kuruculuğu, Milletvekilliği ve Sanayi Bakanlığı ile taçlandıran Ali Coşkun'un her biri elmas değerindeki sözleri ve değerlendirmeleri, bu kapsamıyla ilk kez **t&m Business**'da.

Ali Coşkun için, “Türkiye ile Ortaasya Türk Devletlerinin ticaret mimarı” nitelemesinde bulunmak, kelimenin tam manasıyla kendisini tanımlamak olur.

Bunu, az-buçuk ekonomi ve İş Dünyası ile ilişkisi olan her kes bilir, söyler ama çok daha ötesi de var elbette: 2.Sayı için röportaj verme lütfunda bulunan ve geçen sayımızda çok ses getiren “Duayen İşadamı” Ali Nihat Gökyiğit, bana şöyle dedi: “Sen, esas Ali Coşkun'a ulaşip onunla röportaj yapmalısın. Çünkü, bizi esas bu işlere sokan, DEİK'i kuran, bizleri ihracata teşvik eden odur. O ağa, biz maraba idik, tüm ihracatçıların kaptanlığını o yapmıştır!”

Nihat Bey'in bu sözü üzerine, Ankara'ya döner dönmez, ilk işim gazetecilik yıllarımdan zaten yakinen tanıdığım Ali Ağabey'in kapısını çalmak oldu.

Ali Coşkun, benim çok hürmet ettiğim, “Aksakal” diye hitap ettiğim, o tanıma “cuk” diye uyan müthiş vizyoner, babacan, bildiğini anlatmayı seven, paylaşımcı, çok değerli bir kişiliktir.

Çoğu yazar-çizer, müteşebbis, işadamı “bildikleri-uzmanlık alanları” konusunda ketumdurlar. Konuşmayı, paylaşmayı sevmezler. Hele de “medyaya konuşmak”, bazılarını öylesine sıkar ki, anlatamam. İşte Ali Coşkun ağabey, bu “duvarı” yıkabilmiş nadir kişilerden, bildiklerini anlatmayı bırakın saklamayı, aksine paylaşmayı çok daha fazla seven bir değerli isim. Bu noktada, kendilerine teşekkürlerimi, şükranlarımı arz etmem gerekiyor.

DEİK'in Kuruluşu: Türkiye

ekonomisinde bir dönüm noktası

DEİK, “Türkiye'ye Çağ Atlatan Lider” olarak tarihe geçen rahmetli Turgut Özal'ın istekleri ile Ali Coşkun'un kurduğu bir kuruluş. Aradan geçen 30 yıllık süreçte DEİK bugün binlerce müteşebbisin bir şemsiye altında toplanıp ürünlerini dünyaya pazarladığı, markalar yaratmaya çalıştığı ve 2017 yılı sonu itibariyle 157.1 milyar Dolarlık ihracata imza attıkları bir kurum.

DEİK'in kuruluşu bu açıdan Türkiye ekonomisi açısından çok önemli bir dönüm noktası olmuştur demek yanlış olmayacaktır. DEİK bünyesinde bugün ülke-Bölge Konsey Başkanlıkları kurulmuştur.

Türk İş Dünyasının Duayen ismi saygıdeğer Ali Coşkun'a, ilk önce şunu sordum: **“Orta Asya Devletleri ile ilk ticari adımların atılmasını sağlayan kurum olan DEİK'in Kuruculuğunu yaptınız. DEİK, şu anda Türkiye'nin ihracatının %90'ına denk gelen işadamlarının yer aldığı bir yapılanmaya dönüşmüş durumda. DEİK'in Mimarı olarak bu çok önemli “kuruluş hikâyesini” bize anlatır mısınız?**

Ali Coşkun, “Bu hikayenin çok basit olmadığını” ifade babında şu detaylı bilgileri paylaştı:

“Öncelikle Türk Dünyası Ekonomi dergisine yayın hayatında başarılar diliyorum. Soydaş olarak bir millet, bağımsızlığını elde etmiş birçok kardeş Türk Devletlerine, Türk dilini konuşan topluluklara Türkiye'nin sesini duyurduğunuz için tebrik ediyor, bu vesile ile dergiyi okuyan kardeşlerimize selam ve sevgilerimi iletmek istiyorum.

Sualinize cevap verebilmek için izninizle Türkiye'nin yakın geçmişindeki gelişmelere kısaca göz atmamız gerekecektir. 3 kıtada hüküm süren Cihan Devleti Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşından sonra parçalanmasıyla yeniden doğan Türkiye Cumhuriyeti zaman içinde demokrasi ile taçlandırılması öngörülmüşken özellikle savaşın bıraktığı sıkıntılar ve İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği zorluklar nedeniyle Türkiye'de önemli gelişmeler elde edilmişse de kısmen Devletçi bir ekonomi'nin sürdüğü bürokratik bir Cumhuriyet dönemi yaşanmıştır.

1950'li yıllarda özel sektör öncülüğünde kalkınma modeli benimsenmesine rağmen 1960 Askeri Darbe sonucu arzu edilen hedeflere varılamamış ve karma ekonomik model benimsendiğinden özel girişimcilik, bürokratik engelleri aşarak gerçek gücünü

ortaya koyamamıştır. Zira ekonomi ağırlıklı olarak bürokrasinin kontrolünde seyretmektedir.

Türkiye; 1980'li yıllara geldiğimizde 1960'lı yıllarda yaşanan sadece ithalatı ikame şeklinde oluşan sanayileşmenin artık yetersiz olduğu, kalkınmanın ancak sanayi öncülüğünde olabileceği gerçeği ile tanıştı.

2000'li yıllarda dünyada insan odaklı bir küreselleşme rüzgârı esmeye başlamıştı. Küreselleşme, olumlu yönleri kadar gelişmekte olan ülkeler ya da geri kalmış ülkeler için de acımasız bir rekabeti de beraberinde get sürüklemekteydi. Türkiye serbest pazar ekonomisine geçişte erken sayılabilecek kararları verebilmiştir. Turgut Özal'ın öncülüğünde önce tarihe geçen 24 Ocak kararlarıyla köklü değişim tedbirleri alınmış, sonra da ekonomide önemli reformlar yapılmıştır. O tarihler benim Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanlık dönemime rastlamaktadır. Reformun yapılabilmesi için ön şartların oluşması gerekiyordu.

Geçmiş yıllara dönüp baktığımızda siyasi istikrarın sağlanamadığı dönemlerde kesimler arasında sosyal barışında sağlanamadığı ve böyle bir ortamda da ekonominin sağlıklı bir yapıda sürdürülebilir bir büyümeyi elde edemediğini gördük. Hükümetimiz o tarihlerde Turgut Özal'ın başkanlığında ilk defa özel sektörle ekonomik zirve toplantısı düzenleyerek müştereken hedeflerimizi tayin ettik. Özet olarak: En önemlilerinin Birincisi; Sanayinin İstanbul ve Marmara Bölgesinde yoğunlaşmış olmasından dolayı büyük göçlerin olduğu, bu göçlerin büyük sosyal sorunları beraberinde getirdiği gerçeğinden hareketle, sanayinin mutlak suretle Anadolu'ya yayılması harekâtın başlatılması.

İkincisi; özel sektör öncülüğünde ihracat seferberliği ile Dünya pazarlarına açılmaktı. Bu konularda işletmelere büyük teşvikler getirildi. Artık ekonomi sadece yüksek faiz, döviz ve borsa üçgeninde şekil değiştirerek, yatırım, üretim ve ihracat ihracatımız yeni pazarlarla hızla büyümeye başladı. Türkiye adeta bir yatırım cazibe merkezi haline döndü, çok sayıda yabancı heyetler Türkiye'ye gelmeye ya da Bizim heyetlerimiz Yurtdışına çıkmaya başladı.

Türkiye'den hangi firmalar ve hangi sektörler hangi ülkelerle daha yakın ilişkilerde olduğunu belirledik. Aynı zamanda ilişkilerimizin zayıf olduğu ülkeleri de meydana çıkardık. İşte böyle bir ortamda Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu'nu kurmaya karar aldık ve dost, kardeş ülkelerle karşılıklı iş konseylerini oluşturduk.

“DEİK'in ilk kuruluş yıllarında, Türkiye'nin ihracat faaliyetinde sizin çok büyük bir “öncülüğünüz” olmuş. Geçen sayıda misafiri olup röportaj yaptığım Sayın Nihat Gökyiğit, “Bize hep Ali Coşkun öncülük etti, onun bu alanda yaptıkları kitap yapılsa yeridir” diyerek bunu ifade ettiler.

25 yıl sonra dönüp baktığınızda, bundan gurur ve sürur duyuyor olmalısınız değil mi efendim?” Soruma Ali Coşkun'un cevabı ise şöyle oldu:

“DEİK sadece ihracat kapılarının açılışında değil aynı zamanda Uluslararası sermayenin Türkiye gelişinde doğrudan müşterek yatırımların gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

Hedefimiz Devlet adamlarının araladığı dostluk kapılarından sadece bürokratların geçmesi yerine özel sektörü temsil eden iş adamlarının geçip karşılıklı ikili menfaatleri esas alarak işbirliğini sağlamalarıydı. Yılda bir veya iki defa sırayla ülkelerimizde toplantılar yapılarak sorunlar tartışılıyor, çözüm yolları aranıyor, toplantılara katılan devlet adamları, başbakanlar, bakanlar ve üst düzey bürokratlar iş adamlarıyla birlikte sadece iki ülke arasındaki ekonominin gelişmesini sağlamakla kalmayıp, iki ülke arasındaki diplomasinin gelişmesine de zemin oluşturuyorlar.

Bu ilişkilerde, ihracat birliklerimizde gelişip TİM Türkiye İhracat Meclisi oluşturuldu. Sanayimizin özellikle KOBİ olarak bilinen Küçük Ölçekli İşletmelerin gelişmesi için KOSGEB, Teknoloji geliştirebilmek için Üniversite-Sanayi İşbirliğiyle Teknokentler kuruldu.

Bu gelişmeler Türkiye'nin sanayisinin hem kalite, hem verim, hem de rekabet gücünün artırılmasında önemli roller başladı. Sayın Nihat Gökyiğit'in ve görevli her arkadaşımızın büyük hizmetleri oldu. Bu bakımdan almış olduğumuz tedbirlerin bugünkü seviyeye ulaşmasında bütün emeği geçenlerle beraber tabi ki mutluluk duyuyoruz.”

Uzun Yıllar TOOBB Başkanlığı yaptı

“Çok uzun yıllar Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Genel Başkanlığı yaptınız. Bu oluşumlar özellikle KOBİ'lerin sağlıklı işleyişini çekip çeviren kurumlar. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin ülkemizin iş ve ekonomisinde üstlendiği rolü değerlendirir misiniz?”

“Sizin de belirttiğiniz gibi Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği kamu nitelikli bir Sivil Toplum Kuruluşu olup özellikle ticaret, sanayi ve ticaret borsası konusunda yapılan çalışmaları yönlendiren en üst çatı kuruluşudur. Yıllar yılı devlet ağırlıklı bürokratlar tarafından yapılan ekonomiyi ilgilendiren birçok konular ve hizmetler bugün Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bünyesinde yapılarak kalkınmamıza engel olan bürokratik engeller kaldırılmıştır.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği adeta hükümetin ekonomik kanadıyla işbirliği içinde müştereken, çalışan, yol gösteren, yanlışların düzeltilmesi için raporlar hazırlayan bir kuruluş ağırlığını taşımaktadır.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ekonomik ağırlıklı çalışmalarının yanı sıra sosyal ve kültürel konularda da önemli roller oynamış, özellikle eğitim konusunda gelişmiş bölgelerimizde okullar yaparak Milli Eğitimimize katkıda bulunmuştur.”

Türkiye'nin 50 yıllık

Ekonomisine tanıklık etti

“Sizin çalışmalarınız bir anlamda, “Türk Ticaretinin gelişim tarihi” gibi. Simit satarak ilk “Müteşebbisliğe” başladığınız günden, ülkenin yıllık 157 milyar Dolar ihracata ulaştığı

bu güne kadarki süreci nasıl buluyorsunuz? Başarılı mı, az başarılı mı? Türkiye, “Dünya Ticaret Hacmi”nin neresinde?”

“Benim yaşamış olduğum safhaları değerlendirmenize teşekkür ederim. Mütevazı bir ailenin çocuğu olarak sıkıntılarla mücadele ederek eğitimimi tamamladığım ve o imkânlar içinde hayata atıldığım gerçektir. Ne yaptysak ülkemiz için yaptık.

Toplumları millet yapan öz değerleridir. Bu bakımdan ben yetişme dönemimde aileden aldığım terbiye ile bizi millet yapan milli ve manevi değerlerimize hep bağlı kalırken dünyadaki gelişmelere ve Uluslar arası ilkelere de daima saygılı oldum. Eğer benim görev yaptığım o dönemlerde bir başarı elde edilmişse bu karşılıklı saygı, sevgi, güven ve işbirliğinin sonucu, müşterek çalıştığımız arkadaşların ve tüm toplumun başarısıdır.

Türkiye'nin bu seviyeye gelmesinde ya da geri kalışında önemli safhalardan geçmiştir. Bunlardan bir tanesi yapılan askeri müdahalelerdir.

İkincisi, dış kaynaklı güç odaklarının etkisi ile iç kaynaklı bazı güç odaklarının, siyasetin ve yönetimin üzerinde vesayet kurmasıdır. Genel olarak bakarsak askeri müdahalelerin ve çeşitli bürokratik engeller olmasaydı, ülkemizi şu anda rekabet gücü daha yüksek, daha zengin bir ülke olurdu.”

Ali Coşkun'un “Gelecek Dünya” Öngörüsü

“Sizin gibi, işinin uzmanı, ehli olan Üstatların birer “Gelecek Dünya” öngörülleri var. Türk İş Dünyasının “Ali Ağabeyi” Ali Coşkun'un öngörülleri nelerdir?”

“Tabi ki her insanın olduğu gibi benimde yaşadığım hayat tarzımda karşılaştığım zorluklar, elde ettiğim bilgiler ve tecrübelerim ışığında Dünyadaki gelişmeler hakkında öngörülleri var.

Devletlerin gelenekleri vardır, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin en büyük kazancı binlerce yılı aşan bir devlet geleneğine sahip olmasıdır. Kapalı ekonomilerin yaşandığı sıcak savaşların, soğuk savaşların devam ettiği yüzyıllarda devletlerin milli egemenlik duyguları en önde gelmekteydi. Oysaki günümüzde küreselleşme sürecinde artık milli egemenliklerin yanında karşılıklı olarak uluslar arası egemenlikler de gündeme gelmektedir.

Günümüzde devletler birçok uluslar arası kuruluşta üye olarak müşterek hareket etmekte ve alınan kurallara uyma zorunluluğundadır. Ve ülkelerin teknolojik gelişmeler ışığında rekabet güçlerini artırmak zorunluluğu vardır. Aksi takdirde günümüzde batılı devletlerin geçmiş yüzyıllarda da kullandığı sömürgecilik anlayışı ekonomik ve teknolojik sömürge olma şekline dönüşür.

21.Yüzyılda her ne kadar insan odaklı bir yönetim arzu edilse de, belirli yıllar sonunda tükenmesi öngörülen petrol, doğalgaz gibi stratejik maddeleri bölüşme politikaları başta olmak üzere birçok bakımından sıcak savaşların kısa zamanda önlenemeyeceği görülmektedir.

Bağımsız Türk Cumhuriyetleri var olan sosyal, kültürel zeminde ekonomik güçlerini birleştirerek rekabet güçleri yüksek ülkeler olmayı hedeflemelidir.”

“Türkiye’den de çok başarılı Kişiler çıkacak!”

“Türkiye’den de bir Bill Gates, bir Jeff Bezos, bir Warren Buffet çıkar mı? Ülkemizde ve 200 milyonluk Türk Dünyasında belki yüz binlerce müteşebbis, girişimci var. Bunlara bir “Duayen” olarak tavsiyeleriniz nelerdir? Neler yapmalı? Nasıl hareket etmeliler, işe nereden başlamalılar?”

“Hükümetimiz, özel sektörün çatı kuruluşu TOBB öncülüğünde almış olduğu teşvikler sayesinde özellikle benim bakanlığım döneminde kurulan Üniversite-Sanayi işbirliğinin oluşturduğu Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde araştırma çalışmalarını yürüten girişimcilerin yeni teknolojiler geliştirerek büyük atılımlar yapmaya başladıklarını gururla ve memnuniyetle izliyoruz.

İnşallah o günlerde yakındır.”

GENÇLERE NASİHAT:

Geleceğimizin güvencesi sevgili gençler; Size tavsiyelerimi özet olarak sunuyorum, yolunuz ve bahtınız açık olsun:

A) GENÇLİĞİNİZDE;

- Hayata küsmeyip, tebessüm ediniz.
- Kaybedilen zaman geri gelmez, kıymetini biliniz.
- Sağlığınıza, eğitiminize ve çevrenize önem verip, en az bir lisan öğreniniz.
- Harama, helale, kul hakkına karşı hassas olunuz.
- Aile toplumun temelidir, sahip çıkınız.
- Para ve dünya malı araçtır, amaç edinmeyiniz.
- Hayatta en büyük zenginlik şerefli yaşamaktır.
- Mesleğinizle birlikte spor, sanat, musiki ve edebiyat dallarından en az biriyle ilgileniniz.
- Milli ve manevi değerlerinize, öz kültürünüze sahip çıkınız.
- Dünyadaki gelişmeleri ve teknolojiyi takip ediniz, ancak hiçbir şeye tutsak olmayınız.

B) İŞ SAHİBİ, YÖNETİCİ OLDUĞUNUZDA;

- Doğruluktan ayrılmayınız, dürüst olunuz.
- Adaletle hükmediniz.

- İŒi ehline veriniz.
- İstiŒareye, karŒı fikirlere önem veriniz.
- Aile ve özel hayatınıza dikkat ediniz.
- Kanunlara, kurallara ve kaidelere karŒı duyarlı olunuz.
- Toplumunuzdan kopmayınız, kimseyi horgrmeyiniz.
- evrecilięe önem veriniz.
- PaylaŒmak asalettir, yardımsever olunuz.
- İsraf etmeyiniz, tasarrufa önem veriniz.